

Sciences of Europe

VOL 4, No 51 (2020)

Sciences of Europe
(Praha, Czech Republic)

ISSN 3162-2364

The journal is registered and published in Czech Republic.
Articles in all spheres of sciences are published in the journal.

Journal is published in Czech, English, Polish, Russian, Chinese, German and French.

Articles are accepted each month.

Frequency: 12 issues per year.

Format - A4

All articles are reviewed

Free access to the electronic version of journal

All manuscripts are peer reviewed by experts in the respective field. Authors of the manuscripts bear responsibility for their content, credibility and reliability.

Editorial board doesn't expect the manuscripts' authors to always agree with its opinion.

Chief editor: Petr Bohacek

Managing editor: Michal Hudecek

- Jiří Pospíšil (Organic and Medicinal Chemistry) Zentiva
- Jaroslav Fährnich (Organic Chemistry) Institute of Organic Chemistry and Biochemistry Academy of Sciences of the Czech Republic
- Smirnova Oksana K., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Department of History (Moscow, Russia);
- Rasa Boháček – Ph.D. člen Česká zemědělská univerzita v Praze
- Naumov Jaroslav S., MD, Ph.D., assistant professor of history of medicine and the social sciences and humanities. (Kiev, Ukraine)
- Viktor Pour – Ph.D. člen Univerzita Pardubice
- Petrenko Svyatoslav, PhD in geography, lecturer in social and economic geography. (Kharkov, Ukraine)
- Karel Schwaninger – Ph.D. člen Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava
- Kozachenko Artem Leonidovich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Department of History (Moscow, Russia);
- Václav Pittner -Ph.D. člen Technická univerzita v Liberci
- Dudnik Oleg Arturovich, Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Professor, Department of Physical and Mathematical management methods. (Chernivtsi, Ukraine)
- Konovalov Artem Nikolaevich, Doctor of Psychology, Professor, Chair of General Psychology and Pedagogy. (Minsk, Belarus)

«Sciences of Europe» -

Editorial office: Křižíkova 384/101 Karlín, 186 00 Praha

E-mail: info@european-science.org

Web: www.european-science.org

CONTENT

ECONOMIC SCIENCES

Arsenyev Yu., Davydova T. PROBLEMS OF COMMUNICATION OF OLDER PEOPLE IN THE "PERSON - FAMILY - SOCIETY" SYSTEM 3	Krasovska O. MARKETING IMAGE MODELING OF INDUSTRIAL ENTERPRISE31
Vdovenko L., Chernenko O. POTENTIAL OF DEVELOPMENT OF THE AGRICULTURAL SECTOR OF UKRAINE12	Markov B. THE CAPACITY OF THE FOOD MARKET35
Vovk V. DIGITAL TRANSFORMATIONS IN THE ECONOMY: WORLD EXPERIENCE AND OPPORTUNITIES FOR UKRAINE15	Polyanskaya T. INNOVATION ANALYSIS AS A NEW AREA OF ECONOMIC ANALYSIS IN THE CONTEXT OF THE DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY39
Yevenko T. DISADVANTAGES OF THE CURRENT FINANCIAL SYSTEM OF UKRAINE AND WAYS TO SOLVE THEM... 24	Shevchuk O. CONTROLLING AS AN EFFECTIVE MEANS OF ENSURING ECONOMIC SECURITY OF A BUSINESS SUBJECT43
Zayats O. INTERNATIONAL ECONOMIC INTEGRATION AS A PREREQUISITE FOR GLOBAL COMPETITIVE FORCE TRANSFORMATION 26	

JURIDICAL SCIENCES

Pravdiuk A., Pravdiuk M. IDENTIFICATION AND REGISTRATION OF AGRICULTURAL ANIMALS: ECONOMIC AND LEGAL ASPECT OF STATE REGULATION57	Khrystova Yu., Hrechyshkin I. DIRECTIONS OF IMPROVING THE LEGAL REGULATION OF ENSURING THE LAW ENFORCEMENT BY THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE DURING THE VOTING IN ELECTIONS.....64
	Yastrebov V. OBLIGATIONS IN RUSSIAN BUSINESS PRACTICE67

POLITICAL SCIENCES

Durman O. ONLINE DIPLOMACY AS A TOOL OF DIGITAL TRANSFORMATION OF MODERN INTERNATIONAL RELATIONS 72

Обсяги валової продукції сільського господарства зросли з 136590,9 млн грн. в 2013 р. до 158306,5 млн.грн. в 2018 р. або в 1,2 раза.

Чистий прибуток сільськогосподарських підприємств має тенденцію до скорочення з 101912,2 млн.грн. в 2015 р. до 66878,1 млн.грн. в 2018 р. або в 1,52 раза. Частка підприємств, які одержали чистий прибуток в 2018 р. становить 86,7% до загальної кількості, тоді як підприємств зі збитком – 13,3%.

Впродовж 2015-2018 рр. спостерігається зменшення рівня рентабельності всієї діяльності – з 30,4% до 13,5% та рентабельності операційної діяльності – з 43% до 18,5%

Висновки. Отже, сільське господарство є важливою пріоритетною галуззю вітчизняної економіки. Аграрний сектор України тісно пов'язаний з трудовими і фінансовими ресурсами, природними умовами, технічними та технологічними можливостями здійснення сільськогосподарської діяльності. Для економіки України аграрний сектор є одним із пріоритетних та стратегічних векторів зростання, тому питання його сталого ефективного розвитку є

надзвичайно актуальними в контексті євроінтеграційних процесів.

Зростання потенціалу агропромислового виробництва вбачаємо через стимулювання зайнятості у сільському господарстві, зокрема забезпечення галузі висококваліфікованими кадрами, створення умов для екологічно безпечного землекористування шляхом збереження і відновлення родючості ґрунтів, використання ефективних технологій та новацій в агропромисловому виробництві; підвищення інвестиційної привабливості.

Література

1. Жмурко І.В. Особливості страхування в аграрному секторі. Інфраструктура ринку. Випуск 21. 2018. С.267-271.

2. Михайленко О.В, Хільченко І.Ю. Modern Economics. №15. 2019. 148-152. Електронний ресурс. Режим доступу: [https:// modecon.mnau.edu.ua](https://modecon.mnau.edu.ua)

3. Сільське господарство України. Статистичний збірник. Державна служба статистики України / Відповідальний за випуск О.М. Прокопенко. Київ. 2019. 235 с.

ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ЕКОНОМІЦІ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ

Вовк В.Ю.

*асистент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Вінницький національний аграрний університет, Вінниця*

DIGITAL TRANSFORMATIONS IN THE ECONOMY: WORLD EXPERIENCE AND OPPORTUNITIES FOR UKRAINE

Vovk V.

*assistant of the department
of finance, banking and insurance
Vinnytsia National Agrarian University, Ukraine*

АНОТАЦІЯ

У статті розкрито зміст цифрової трансформації як нового економічного явища, що передбачає перехід від традиційної економіки до цифрової. Досліджено теоретичні та практичні основи розвитку поняття «цифрова економіка» як основного чинника трансформації економіки країни, прослідковано головні характеристики цифрової економіки. Виявлено вплив цифрової економіки на формування внутрішнього валового продукту країн. Виокремлено переваги та недоліки від цифрової трансформації економіки країн світу.

Визначено, що головним завданням цифровізації економіки є перебудова виробництва, підвищення гнучкості та можливості пристосування до мінливості ринкового середовища, що дасть змогу забезпечити зростання конкурентоспроможності країни у сфері цифрових технологій.

Проаналізовано рівень цифровізації України та країн Європейського Союзу, виділено ТОП-10 країн ЄС з найвищим рівнем технологічного розвитку. Зосереджено увагу на ряді глобальних змін, які спостерігаються у суспільстві внаслідок впровадження процесу цифровізації.

Обґрунтовано необхідність трансформації економіки України та окреслено перспективи розвитку вітчизняної цифрової економіки на основі оцінки її поточного місця у відповідних рейтингових індексах серед інших країн. Розглянуто Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 рр. Проаналізовано індекс цифрової конкурентоспроможності України, а також сценарії та напрями розвитку вітчизняної цифрової економіки.

ABSTRACT

The article describes the content of digital transformation as a new economic phenomenon, which implies the transition from the traditional economy to the digital one. Theoretical and practical bases of development of the concept of "digital economy" as the main factor of transformation of economy of the country are investigated, the main characteristics of digital economy are traced. The impact of the digital economy on the formation of domestic

gross domestic product has been revealed. The advantages and disadvantages of digital transformation of the economy of the countries of the world are highlighted.

It has been determined that the main task of digitizing the economy is restructuring production, increasing flexibility and adapting to the volatility of the market environment, which will help to increase the country's competitiveness in the field of digital technologies.

The level of digitalization of Ukraine and the countries of the European Union has been analyzed, the TOP-10 EU countries with the highest level of technological development have been identified. The focus is on a number of global changes that are taking place in society as a result of the introduction of the digitalization process.

The necessity of transformation of the Ukrainian economy has been substantiated and the prospects of development of the domestic digital economy based on the assessment of its current place in the respective rating indexes among other countries are outlined. The Concept of development of the digital economy and society of Ukraine for 2018-2020 is considered. The index of digital competitiveness of Ukraine, scenarios and directions of development of the domestic digital economy are analyzed.

Ключові слова: цифрова трансформація, цифровізація, цифрова економіка, автоматизація, бізнес-процеси, інформаційні технології.

Keywords: digital transformation, digitalization, digital economy, digitization, automation, business processes, information technologies.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток будь-якої країни неможливий без використання сучасних інформаційних технологій. У глобальному економічному просторі відбувається віртуалізація економіки, її трансформація у цифровий формат, зміна форм організації економічних відносин, тобто відбувається поступовий перехід до інформаційної цивілізації. У зв'язку з цим розвинуті країни світу приділяють все більшу увагу розвитку цифрової економіки. Саме цифровізація (діджиталізація) економіки розглядається сьогодні як модель і стратегія сучасного світового інноваційного розвитку країн. Ключовими факторами розбудови цифрової економіки виступають інтелектуальні ресурси, технології та нематеріальне виробництво, вони забезпечують еволюціонування, перехід на наступний рівень розвитку економічних систем, й формують нову економічну парадигму. Загалом, цифровізація економіки змінює світ та відкриває нові можливості його всебічного розвитку [1, с. 85].

Разом з тим, варто зазначити, що окрім переваг новітні технології також призводять до нових викликів, оскільки цифрова економіка передбачає зміну характеру та структури галузевих ринків та їх учасників. Найбільше занепокоєння викликає низка питань пов'язаних із створенням робочих місць, забезпеченням належного рівня конфіденційності, безпеки, соціально-економічної взаємодії та справедливості [2, с. 40].

Тому доцільним є дослідження концептуальних характеристик сектора цифрової економіки, адже світова цифрова мережа є не лише новим способом, інструментарієм ведення бізнесу та технологією – це якісно нова форма економічних відносин, що функціонує інтегровано, не відокремлено, трансформує всі інші традиційні сектори і сфери економічної діяльності та формує принципово нове міжнародне економічне середовище.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми розвитку цифрової економіки та трансформаційним процесам, що відбуваються у світовому господарстві та в Україні під впливом цифровізації, значну увагу приділяють вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема: Бодрова Д.В., Гусева О.Ю., Жекало Г.І., Карчева Г.Т., Касьяненко Д.І., Коляденко С.В.,

Краус Н.М., Краус К.М., Криниця С.О., Кургузенкова Л.А., Момонт Т.В., Огородня Д.В., Опенько В.А., Піжук О.І., Пуцентейло П.Р., Руденко М.В., Саух І.В., Тимошенко З.І., Ушкаленко І.М., Ханін І.Г., Чмерук Г.Г., Шиманська В.В., Штець Т.Ф. та інші. У роботах цих вчених досить неоднозначно висвітлюються питання цифрової трансформації економіки та цифровізації загалом. Проте, не дивлячись на численні наукові публікації у галузі цифровізації економіки, залишаються недостатньо дослідженими питання впливу цифрових технологій на розвиток національної та глобальної економіки.

Ціль дослідження полягає у висвітленні світового досвіду цифрової трансформації економіки та на основі цього виокремлення перспективних напрямів розвитку цифрової економіки для України.

Основний зміст та обґрунтування отриманих наукових результатів.

Ідеї «цифрової економіки» з'явилися у 1994 р. і були визначені Доном Тапскоттом у його праці «Цифрова економіка: потенціал та небезпеки в епоху міжнародних інформаційних мереж». За його формулюванням, цифрова економіка – це економіка, що заснована на цифрових комп'ютерних технологіях [3, с. 29].

З часом (у 2001 р.) Томас Месенбург виділив три основні складові цієї концепції, зокрема: підтримуюча інфраструктура (що включає в себе апаратне та програмне забезпечення, телекомунікації, мережі тощо); електронний бізнес (як ведеться бізнес, будь-які процеси, які організація проводить через комп'ютерні мережі); електронна комерція [4, с. 107].

Однак сьогодні термін «цифрова економіка» не має в літературі чіткого визначення. Однією з основних причин цього є відсутність чіткого та універсального уявлення про те, які фактори мають бути враховані під час вимірювання цифрової економіки. Також причиною того, що ускладнює визначення цифрової економіки, є стрімко мінливий характер технологій. Ті технології, які підприємства та споживачі використовують для виконання завдань чи спілкування, є актуальними сьогодні, однак можуть бути застарілими завтра. В ідеалі визначення цифрової економіки з плином часу може

змінити характер того, що воно охоплює [5, с. 92-93]. Отже, спробуємо узагальнити трактування категорії «цифрова економіка» вітчизняними та зако-

рдонними науковцями, а також сформулюємо власну дефініцію поняття «цифрова економіка» (табл. 1).

Таблиця 1

Підходи до трактування категорії «цифрова економіка»

№ з/п	Автор(и), джерело	Трактування
1	Карчева Г.Т. [6, с. 13]	Цифрова економіка розглядається як інноваційна динамічна економіка, що базується на активному впровадженні інновацій та інформаційно-комунікаційних технологій в усі види економічної діяльності та сфери життєдіяльності суспільства, що дозволяє підвищити ефективність та конкурентоспроможність окремих компаній, економіки та рівень життя населення.
2	Коляденко С.В. [4, с. 106-107]	Під цифровою економікою автор розуміє виробництво, продажі і поставання продуктів через комп'ютерні мережі
3	Краус Н.М. [7, с. 212]	Автор підкреслює, що цифрова економіка базується на цифрових комп'ютерних технологіях та сьогодні все частіше переплітається з традиційною економікою, роблячи чітке розмежування складнішим.
4	Пуцентейло П.Р. [8]	Автор під терміном «цифрова економіка» розуміє результат трансформаційних ефектів нових технологій загального призначення в сфері інформації та комунікації, що впливають на всі сектори економіки і соціальної діяльності.
5	Тимошенко З.І., Кургузенкова Л.А., Касьяненко Д.І. [9, с. 24]	Під цифровою економікою розуміється система економічних відносин, які засновані на використанні цифрових інформаційно-комунікаційних технологій (ЦІКТ), де під ЦІКТ розуміються технології збору, збереження, обробки, пошуку, передачі і представлення даних в електронному вигляді.

Джерело: узагальнено автором на основі опрацьованої літератури

Отже, виходячи із узагальнених трактувань, можна зазначити, що під поняття «цифрової економіки» розуміють орієнтацію саме на комп'ютерні технології, сучасних інформаційних системах, що дозволяє підвищувати продуктивність праці на підприємствах та рівень життя населення. Хоча сучасні вітчизняні та зарубіжні науковці ототожнюють цифрову економіку із традиційною, це абсолютно протилежні поняття, між якими майже відсутні спільні риси.

Основною метою цифровізації економіки науковці визначають перебудову виробництва, зростання гнучкості та пристосованості до змін ринкових умов, що забезпечуватиме зростання конкурентоспроможності держави у світі цифрових технологій [10, с. 62]. Водночас, на думку Штець Т.Ф., метою цифровізації економіки є еволюціонування, перехід на новий рівень техніко-технологічного розвитку економічних систем і розробки виробничих відносин на засадах активного застосування та впровадження техніко-технологічних, цифрових засобів комунікацій та технологій із метою забезпечення нового рівня суспільно-економічного розвитку [11, с. 93].

Цифровізація є благом тільки тоді, коли призводить до зростання прибутку. Це пов'язано з тим, що цифрові технології дають промислового виробництву ряд переваг, зокрема:

- підвищення гнучкості виробництва шляхом швидкого налаштування, динамічних змін виробничого процесу. Ця оперативність в управлінні виробництвом створює конкурентну перевагу і потенційно веде до зростання прибутку;

- забезпечення інформаційної інтеграції етапів життєвого циклу виробленої продукції від її розро-

бки до утилізації, що дозволяє ефективно і комплексно вирішувати завдання не тільки оптимізації власного виробництва, але також якості, екологічної безпеки, створення нових бізнес-можливостей та інше.

Проте прослідковується негативна тенденція залежності виробництва від використання цифрових технологій. Автоматизація та роботизація виробництва приводить до того, що виробничий персонал все більше відсторонюється від прийняття рішень, а отже унеможливується оперативний вплив на виробничі процеси. Тому збиток від збою цифрових систем може бути набагато істотнішим, ніж при традиційній моделі управління виробничими процесами. Це зумовлює підвищені вимоги до цифрових технологій, які стають вирішальним фактором виробництва [16, с. 59].

Цікавим феноменом (на перехідному етапі) є цифрові трансформації. Крім поверхневого розуміння їх як перенесення процесів в Інтернет, як представлення чого-небудь у веб-середовищі, необхідно акцентувати увагу, наприклад, на створення спеціальних сервісів, які наділяють людей більш широкими можливостями, на нових підходах у створенні бізнес-процесів з використанням ІКТ та Інтернету, на нових моделях виробництва й обслуговування, нових моделях управління. Цифрові трансформації змінюють цілі галузі економіки. Взяти, наприклад, електронну комерцію або інтернет-банкінг. Вони (принаймні, поки що) не привели до повного демонтажу традиційних форм, але «відірвали» собі лівову частку активності та суттєво вплинули на сформовані раніше структури (магазини та банки), змусили їх змінюватися, бути більш доскональними.

Цифрові трансформації є не автоматизацією у

сучасному її розумінні. Вони вбирають у себе і автоматизацію (на якісно новому рівні) і передбачають створення інших форм організації і моделей операційних процесів на основі ІКТ (цифрових технологій), що призводить до формування нових підходів у господарській діяльності. Прикладом може бути спільне споживання і цифрове виробництво (галузеві платформи) з прямим виходом на ринок. Поки цифрові трансформації в основному розглядаються стосовно бізнесу (для реорганізації, створення нових бізнес-моделей, оптимізації, управління продуктивністю, перетворення продуктів і зміни взаємодії з клієнтами), однак, як показує до-

свід розвинених і навіть багатьох країн, що розвиваються, їх цілком можна застосовувати у дослідженні розвитку національного та світового господарства [12, с. 42].

Процес цифрової трансформації економіки базується на узагальненні наявного практичного досвіду та сформульований у вигляді основних положень, обставин, вимог та практик, які покладені в його основу, тобто сукупності загальнообов'язаних правил, що виступають фундаментом (необхідною умовою) впровадження вищезазначеного процесу у повсякденне життя суб'єктів господарювання. Основні принципи цифровізації економіки та суспільства представлені на рис. 1.

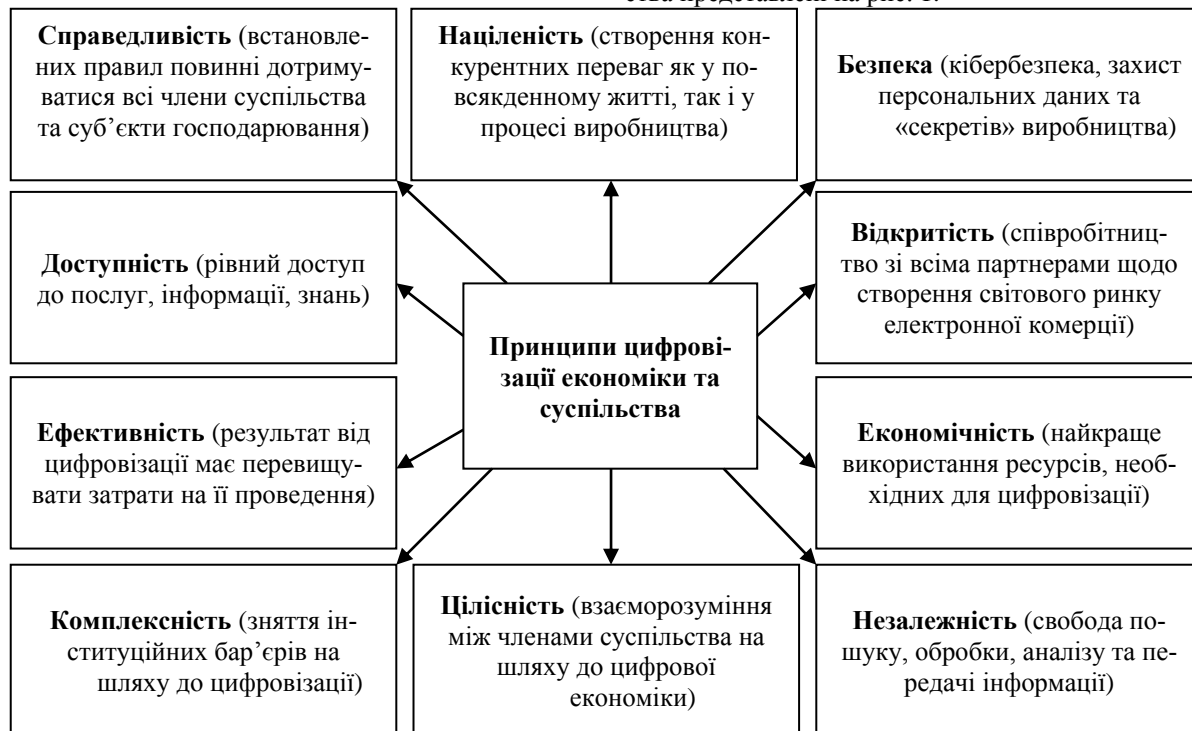

Рис. 1. Принципи цифровізації економіки та суспільства

Джерело: [10, с. 64]

Значимість цифрової економіки підтверджується щорічним зростанням сегменту у ВВП країн практично на 20%, в розвинених державах цей показник становить приблизно 7%. Позитивні сторони від переходу країни до нової економічної моделі можна оцінити за досвідом таких країн, як Швеція, Корея, Естонія, Ірландія та Ізраїль. Прямий результат переходу до електронної економіки становить 20% ВВП протягом п'яти років. Зразком розвитку цифрової економіки є Великобританія – частка «цифри» у ВВП країни становить 12,4%, у той час як середній показник по країнах G20 становить 5,3% [13, с. 26].

У провідних країнах світу щорічний обсяг інвестицій в цифровізацію економіки вже налічує близько одного трильйона доларів на рік. До 2020 року економіки країн-лідерів витратять на цифровізацію майже 15 трл. дол. США. Так, наприклад, у Німеччині цифровізація промисловості визначена у 2013 р. Програмою переходу до цифрової економіки. Головною її метою є створення виробництв

винятково на цифровій основі для подолання можливих економічних криз ХХІ ст. Один з лідерів європейської економіки, її «локомотивів» здійснює процес діджиталізації як виробництва, так і невиробничої сфери, зокрема, повністю роботизовані: виробнича лінія заводу Porsche, склади інтернет-торгівлі компанії Amazon, безпілотний міні-автобус, екзоскелети, перчатки ProGlove, інтернет-банкінг і т.п. [14, с. 164].

Для розвитку цифрових технологій та їх проникнення в економіку і суспільне життя неабияке значення має не лише доступність (як технологічна, так і цінова) до Інтернету, а і його пропускну здатність (табл. 2).

У США вже зараз діють більше 9 тис. повністю автоматизованих виробництв, а на 10 тис. робочих місць у виробництві припадає 870 промислових роботів, у Японії – 400, в Південній Кореї – 270, в Китаї – 32. В Україні цей же показник не перевищує і 3. За даними Європейської Комісії цифрова економіка оцінюється у 2,3 трлн. євро в групі країн «Великої двадцятки» і складає близько 8% ВВП. Частка

цифрової економіки у ВВП України у 2018 р. становила 4% ВВП, що у 2-3 рази нижче американського, європейського й китайського показників [14, с. 164].

Позитивним прикладом цифрової трансформації економіки може бути також досвід таких розвинутих країн, як Сінгапур, Великобританія, США, але ще повчальнішим є досвід Китаю, який користується переломним моментом для того, щоб наздогнати й перегнати лідерів одним «цифровим стрибком».

Так, автоматизація диспетчерського управління таксопарків – це автоматизація, а не «цифровізація», а ось Uber, який надає цю послугу, не володіючи жодною машиною, є прикладом цифрової економіки. Комп'ютер на столі операціоніста у банку – це автоматизація, а спосіб видачі кредитної карти і кредиту онлайн, без візиту в банк, 24 години 7 днів на тиждень, прийняття рішення про кредит, виходячи з аналізу дій користувача в мережі, – це вже цифрова економіка [16, с. 62].

Таблиця 2

Рейтинг країн світу за пропускнуою здатністю мобільного і фіксованого Інтернет-зв'язку, 2018 р.

Мобільний інтернет			Фіксований ШСД		
Рейтинг	Країна	Швидкість Інтернету (download Mbps)	Рейтинг	Країна	Швидкість Інтернету (download Mbps)
1	Norway	63,13	1	Singapore	189,38
2	Qatar	63,00	2	Iceland	147,13
3	United Arab Emirates	56,05	3	Hong Kong (SAR)	139,58
4	Australia	53,51	4	Romania	107,42
5	Singapore	53,18	5	South Korea	103,51
6	Iceland	52,56	6	United States	100,07
7	Netherlands	52,37	7	Hungary	99,20
8	Canada	51,46	8	Luxembourg	96,96
9	Belgium	48,70	9	Switzerland	94,56
10	Luxembourg	48,64	10	Macau (SAR)	92,05
71	Brazil	19,67	43	Czech Republic	40,58
72	Tunisia	18,84	44	Russia	39,72
73	Ukraine	18,38	45	Ukraine	37,47
74	Malaysia	18,28	46	Austria	36,71
75	Russia	18,14	47	Italy	36,48
119	Ghana	6,55	125	Mozambique	6,36
120	Bosnia and Herzegovina	6,52	126	Lebanon	6,06
121	Afghanistan	5,35	127	Egypt	5,76
122	Libya	5,28	128	Venezuela	4,13

Джерело: сформовано автором на основі [15]

За результатами розрахунків науковців країнами, що сформували «цифрову еліту» світу стали Норвегія, Швеція, Швейцарія, Данія, Фінляндія, Сінгапур, Великобританія, Південна Корея, Гонконг та США (рис. 2). Ці країни характеризуються

високим рівнем та швидкими темпами розвитку цифрової економіки. Зокрема, в США створено Інститут цифрового виробництва та інноваційного дизайну, який сьогодні є одним з найбільших центрів цифрової економіки в світі.

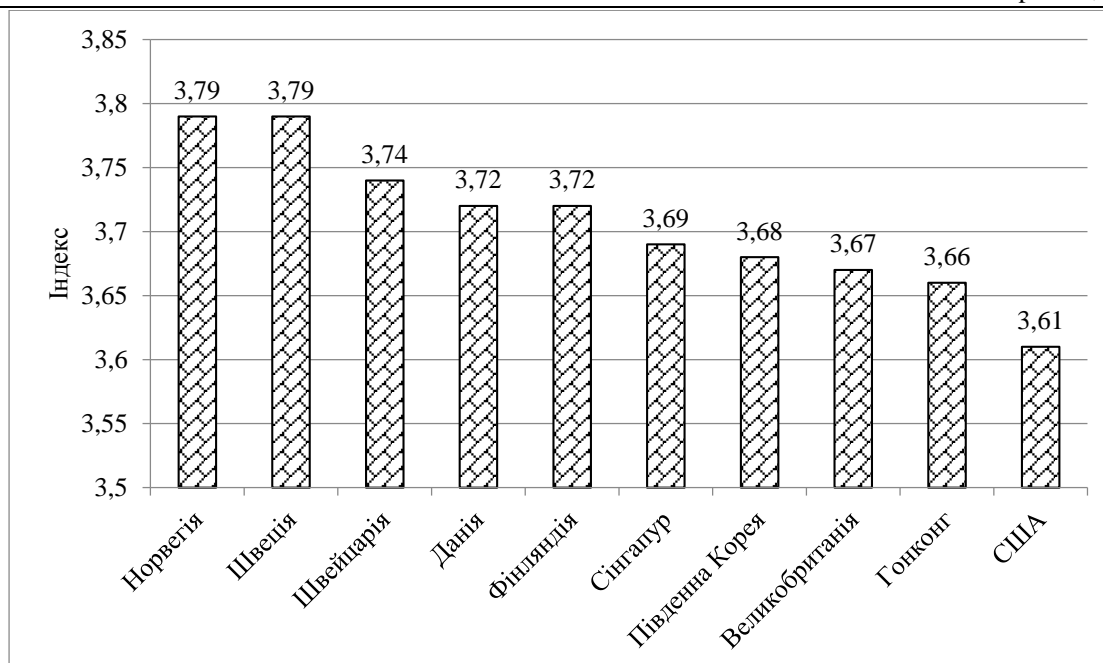

Рис. 2. Впорядкування країн-лідерів цифрової економіки за рейтингом Digital Evolution Index

Джерело: [15]

У межах стратегії ЄС «Європа – 2020» однією з важливих ініціатив розвитку стала програма підтримки цифрової економіки «стратегія Єдиного цифрового ринку» (Digital Single Market Strategy або «Цифровий порядок денний для Європи»). Програма містить перелік із 100 конкретних дій задля розвитку єдиного цифрового ринку, довіри і безпеки користувачів онлайн-транзакцій, підвищення електронних навичок, використання інформаційних технологій для вирішення соціальних проблем, стимулювання наукових досліджень та інновацій [17, с. 57].

Інституційно-правове оформлення розвитку цифрової економіки в Україні розпочалося ще в 2013 році, коли Кабінет Міністрів України видав розпорядження «Про схвалення стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні». У червні 2015 року Україна приєдналася до Декларації першого засідання міністрів «Східного партнерства ЄС» з питань цифрової економіки. Наступним кроком стало розроблення концептуальних засад «Цифрового порядку денного України – 2020», який визначав ключові завдання, першочергові сфери, ініціативи та проекти «цифровізації» України на найближчі три роки. У 2017 році прийнято Закон України «Про електронні довірчі послуги» (по суті, є технічним перекладом європейського Регламенту з eIDAS-регулювання).

17 січня 2018 року уряд схвалив Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердив план заходів щодо її реалізації [18]. Головною метою документа стала реалізація ініціатив «Цифрового порядку денного України 2020» (цифрової стратегії) для усунення бар'єрів на шляху цифрової трансформації України у найбільш перспективних сферах. В основі стратегії стало стимулювання економіки та залучення ін-

вестицій, подолання цифрової нерівності, поглиблення співпраці з ЄС у цифровій сфері та розбудова інноваційної інфраструктури країни і цифрових перетворень. Передбачено розвиток цифрової інфраструктури як основи цифрової економіки, цифровізацію реального сектору через створення «цифрового робочого місця», «смарт-фабрик» тощо, а також базових сфер життєдіяльності, розвиток цифрової грамотності населення [17, с. 57].

Представлена українським урядом стратегія цифрової економіки передбачає перехід від ресурсозберігаючої економіки до високотехнологічного виробництва з ефективними процесами та збільшенням темпів зростання ВВП за рахунок упровадження ІКТ. Вона зосереджується на двох аспектах: по-перше, розвиток цифрової інфраструктури, що є широкосмуговим Інтернетом, а по-друге, оцифрування освіти та стимулювання цифрових перетворень у галузі освіти, медицини, екології, безготівкової економіки, інфраструктури, транспорту, громадської безпеки тощо.

Цифровий порядок денний України 2020 пропонує два сценарії розвитку цифрової економіки:

1. Базовий сценарій передбачає інноваційне продовження тенденцій сприйняття інноваційної економіки, розвитку людського капіталу, «цифровізації» економіки як неперіоритетних, що буде надалі призводити до трудової міграції та відтоку «мізків», неефективної економіки, низької конкурентоздатності, а держава, яка якщо і буде здійснювати стандартні та формальні кроки, то для відчутного зростання їх буде недостатньо. Цей сценарій буде мати лише незначний вплив на модернізацію економіки, розвиток ринку інновацій, інноваційного підприємництва та загального стану «цифровізації» країни.

2. Форсований сценарій передбачає усунення

законодавчих, інституційних, фіскально-податкових, валютно-грошових бар'єрів, що перешкоджають розвитку інноваційної економіки, «цифровізації», прийняття потужних заходів щодо стимулювання «цифровізації» секторів економіки та бізнесу, ініціація державою масштабних трансформаційних ініціатив та проектів «цифровізації» у т.ч. на базі сучасних моделей державно-приватного партнерства. Цей сценарій сприятиме загальнонаціональному економічному приросту, збільшенню економічного ефекту, інтенсифікації бізнес-діяльності, а, отже, і податковим надходженням, зростанню ВВП, оздоровленню грошово-кредитної системи, притоку нових інвестицій і т.д [19].

Концепція є короткостроковим і початковим інструментом розвитку та стимулювання внутрішніх ринків споживання, упровадження й виробництва цифрових технологій, містить бачення трансформації економіки від традиційної (аналогової) до ефективної цифрової, визначає першочергові кроки щодо імплементації відповідних стимулів та створення умов для цифровізації в реальному секторі економіки, суспільстві, освіті, медицині, екології тощо, виклики та інструменти розвитку цифрових інфраструктур, набуття громадянами цифрових компетенцій, а також визначає критичні сфери й проекти цифровізації держави [18].

Нині 35% сільського населення, а також 53% шкіл та 99% медичних установ України не мають доступу до широкопasmового Інтернету, проте можуть бути вдосконалені за допомогою низки проектів державно-приватного партнерства, які дадуть змогу досягти 80% широкопasmового покриття Інтернету в широкопasmовій мережі протягом декількох років як частина нової стратегії [20, с. 56].

У 2018 р. Україна займала 50-е місце в рейтингу GCI. Україна має доступну фіксовану та мобільну широкопasmову смугу для своїх жителів, а рівень проникнення відстає від світового середнього. Позитивним також є збільшення підписки на МВВ, швидкість проникнення комп'ютерних побутових приладів та смартфонів. Це відображає зростаючий попит на послуги, краще та більше підключення. ЄС включив Україну до свого європейського інвестиційного плану розвитку цифрової економіки. Інвестиції у цифрову інфраструктуру дадуть змогу Україні наздогнати інші європейські країни. У зв'язку із цим важливо розвивати свої волоконно-оптичні мережі та високошвидкісні бездротові програми наступного покоління [21].

Згідно з даними Державної служби статистики України станом на 1 січня 2019 року [22] в Україні користуються інтернетом 26 мільйонів людей, тобто абоненти мобільних і дротових підключень. Для порівняння, у 2017 році в Україні було 23,6 мільйонів абонентів. Крім того, вже майже рік українці мають змогу користуватися мобільним 4G-інтернетом. Станом на 2018 рік 7 із 10 домогосподарств підключені до високошвидкісного Інтернету. 70-80% території України має покриття мережею Інтернет. А щорічний об'єм приватних інвестицій у сферу побудови цифрових інфраструктур становить 3 млрд. дол. [17, с. 57].

Що стосується основних засад використання цифрових технологій бізнесом, то ІТ-індустрія виїшла на 2 місце в українському експорті послуг та становить 20% загальної величини послуг. Для порівняння, у структурі експорту до Великої Британії, наприклад, понад 50% – експорт ІТ-послуг. Індустрія інформаційних технологій дає понад 3% ВВП Україні. Згідно з даними НБУ, вітчизняна ІТ-індустрія за перше півріччя 2018 року принесла українській економіці 1,5 млрд дол. експортної виручки. Це на 29% більше показників 2017 року. Рівень зайнятості у галузі зріс у 2018 році на 30 тис. осіб. За результатами 2018 року обсяг виручки ринку ІТ-послуг становить 3,6 млрд дол., а кількість ІТ-спеціалістів становила понад 120 тис. осіб із середнім рівнем оплати праці 1,8-2 тис. дол. на місяць. Крім того, у 2018 році у світовий рейтинг «ТОП-500 найкращих ІТ-розробників» увійшли 12 українських та міжнародних компаній, що мають представництва в Україні, тоді як у 2017 році їх було лише 8 [17, с. 57-58].

Інформатизація суспільства спроможна підвищити інвестиційну привабливість держави та економічний потенціал. Зокрема, збільшення кількості послуг, які можуть надаватись онлайн, зменшує рівень корупції в державі, піднімає рівень відкритості наданих послуг та рівень прозорості роботи державних структур. До переваг цифрової економіки можна також віднести нижчі ціни на товари, їх доступність та широку різноманітність, економію часу та людських ресурсів як робочої сили і водночас практично «нескінченність» товарів в електронному вигляді [17, с. 58].

Поряд із цим варто зауважити, що дослідження швейцарської бізнес-школи IMD показали, що цифрова конкурентоспроможність України залишається на досить низькому рівні. Світовий рейтинг цифрової конкурентоспроможності IMD (World Digital Competitiveness Ranking) вимірює здатність країни впроваджувати і досліджувати цифрові технології, що ведуть до трансформації в державній практиці, бізнес-моделях і суспільстві в цілому. Він формується на основі 50 критеріїв, велика частина яких заснована на статистичних даних, а також на результатах опитувань. До першої категорії відносять інформацію про витрати на дослідження і розробки в даній області, швидкість широкопasmового інтернету та інше. У рейтингу 63 місця, які присвоюються за сукупним результатом, що був показаний в 3 категоріях: «Знання» – країни ранжуються в порядку убудання якості навчання, освіти, науки; «Технології» – тут експерти розподіляють країни у відповідності зі станом інтернет- та комунікаційних технологій, фінансовим капіталом в ІТ-галузі, а також регуляторним середовищем; «Готовність до майбутнього» – верхні позиції відводяться країнам з високим рівнем готовності використовувати цифрову трансформацію. Згідно зі звітом, за рік Україна продемонструвала незначне поліпшення в категоріях «Знання» (з 45 на 39 місце) і «Технології» (з 62 на 61). Показники категорії «Готовність до майбутнього» залишилися незмінними (табл. 3) [23, с. 236-237].

Позиція України за рейтингом цифрової конкурентоспроможності у розрізі основних складових (2014–2018 рр.)

Показник (Oweral) / Роки (Years)	2014	2015	2016	2017	2018
Загальний рейтинг / Oweral	50	59	59	60	58
Знання / Knowledge	29	40	44	45	39
Талант / Talent	46	55	58	57	55
Навчання та освіта / Training & education	4	15	20	26	22
Наукова концентрація / Scientific concentration	42	39	45	45	40
Технології / Technology	58	60	60	62	61
Нормативна база / Regulatory framework	47	55	55	56	54
Капітал / Capital	56	60	60	62	61
Технологічні основи / Technological framework	58	60	58	60	57
Готовність до майбутнього / Future readiness	58	61	61	61	61
Готовність до майбутнього / Future readiness	58	60	60	58	53
Гнучкість бізнесу / Business agility	42	58	59	56	53
Інтеграція ІТ / IT integration	58	61	60	60	61

Джерело: [24]

Проте, важлива роль цифровізації як способу модернізації української економіки не виключає її основні проблеми (рис. 4).

Рис. 4. Основні проблеми цифрової трансформації економіки України

Джерело: узагальнено автором

Таким чином, спостерігається реальна небезпека абсолютизації процесу цифрової трансформації незміцніло після економічних криз і політичних потрясінь економіки України.

Цифрові технології стали базою для створення нових продуктів, цінностей, властивостей, відповідно, основою отримання конкурентних переваг

на більшості ринків. Відбувається цифровий перехід від свого роду аналогових систем та процесів індустріальної економіки та інформаційного суспільства до цифрової економіки та цифрового суспільства.

Висновки та пропозиції. Підсумовуючи результати проведеного дослідження, варто зазначити, що цифрова економіка формує частку в структурі ВВП країни і, водночас, завдяки впровадженню процесів цифровізації, здійснює безпосередній вплив на функціонування всіх інших, традиційних секторів та сфер економічного життя країни, трансформуючи їх із економіки, що споживає, в економіку, що створює ресурси, забезпечуючи нову якість економічного відтворення, додаткової вартості, конкурентоспроможності та зростання ефективності соціально-економічного розвитку.

Але, на нашу думку, відділяти повністю цифрову економіку від реальної не має змісту, оскільки цифрова економіка, по суті – це не цілісна економіка, а її частина, що складається з електронних товарів і послуг.

Проведений аналіз показав, що особливість розвитку цифрової економіки в Україні полягає у тому, що користувачі та бізнес значно випереджують державу та промисловість. Український малий і середній бізнес вже досить вільно працює в Інтернеті і в основному використовує цифрові методи просування своїх послуг. Але держава і велика промисловість в Україні кардинально відстали. Проте виважений механізм реалізації Концепції цифрової економіки дозволить Україні суттєво піднятися у міжнародних ІТ-рейтингах, і відповідно, значно покращити ключові показники економічного розвитку країни. Але для успішної реалізації цієї концепції необхідно у реалізувати першочергові напрями, які знизять головні перешкоди цифровізації країни.

До основних напрямків розвитку цифрової економіки в Україні слід віднести: подолання цифрового розриву в суспільстві шляхом розвитку твердих цифрових інфраструктур; реалізацію національної плану розвитку широкосмугового доступу в Інтернет; цифровізацію реального сектора економіки шляхом створення промислових парків, забезпечення доступу до капіталу для інноваційних проєктів та підготовки відповідних спеціалістів; впровадження основних інновацій у бізнес-моделі, а не в технології.

Підсумовуючи, слід зауважити, що не варто вбачати у процесі цифровізації виробництва товарів і послуг лише технологічні переваги – нову індустріалізацію на цифровій основі, підвищення конкурентоспроможності господарюючих суб'єктів і т.п. У цьому процесі очевидні проблеми й негативні соціальні наслідки, які необхідно враховувати і мінімізувати при реалізації Концепції і стратегії подальшого розвитку цифрової економіки України у наступному десятилітті, не захоплюючись односторонніми технологічними підходами. При всій важливості цифровізації національного господарства варто не забувати, що головний вектор його розвитку – все-таки, соціалізація економіки, виконання нею, насамперед, соціальних функцій із забезпечення добробуту домашніх господарств і суспільства в цілому, сьогодні вже через ефективне застосування цифрових, інформаційних технологій.

Література

1. Штець Т.Ф. Світовий досвід впровадження механізмів державного регулювання розвитку сектора цифрової економіки / Т.Ф. Штець // Вчені записки університету «КРОК». Серія : Економіка. – 2019. – Вип. 1. – С. 84-89.
2. Піжук О.І. Ключові драйвери цифрової трансформації економіки / О.І. Піжук // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія: Економічні науки. – 2019. – № 3. – С. 38-47.
3. Tapscott D. The Digital Economy: Promise and Peril in the Age of Networked Intelligence. – New York ; Monreal : McGraw Hill, 1995. – 432 p.
4. Коляденко С.В. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні і у світі / С.В. Коляденко // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2016. – № 6. – С. 105-112.
5. Чмерук Г.Г. Цифрова економіка як окремий сектор національної економіки держави / Г.Г. Чмерук // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2019. – Вип. 27(2). – С. 92-97.
6. Карчева Г.Т. Цифрова економіка та її вплив на розвиток національної та міжнародної економіки / Г.Т. Карчева, Д.В. Огородня, В.А. Опенько // Фінансовий простір. – 2017. – № 3. – С. 13-23.
7. Краус Н.М. Цифровізація в умовах інституційної трансформації економіки: базові складові та інструменти цифрових технологій / Н.М. Краус, К.М. Краус // Інтелект XXI. – 2018. – № 1. – С. 211-214.
8. Пуцентейло П.Р. Цифрова економіка як новітній вектор реконструкції традиційної економіки / П.Р. Пуцентейло, О.О. Гуменюк // Інноваційна економіка. 2018. № 5-6 (75). С. 131-143.
9. Тимошенко З.І. Цифрова економіка: теоретичний і практичний аспекти формування розвитку / З.І. Тимошенко, Л.А. Кургузенкова, Д.І. Касьянко // Економіка і управління. – 2019. – № 3. – С. 20-27.
10. Руденко М.В. Цифровізація економіки: нові можливості та перспективи / М.В. Руденко // Економіка та держава. – 2018. – № 11. – С. 61-65.
11. Штець Т.Ф. Дослідження концептуальних характеристик сектора цифрової економіки / Т.Ф. Штець // Бізнес Інформ. – 2019. – № 3. – С. 91-95.
12. Ханін І.Г. Про співвідношення концепцій економіки знань і цифрової економіки у формуванні нової парадигми розвитку світового господарства / І.Г. Ханін, М.В. Поляков, В.С. Білозубенко // Проблеми економіки. – 2018. – № 2. – С. 38-43.
13. Шиманська В. В. Цифрова економіка – драйвер економічного розвитку країни / В. В. Шиманська // Вісник [Київського інституту бізнесу та технологій]. – 2018. – Вип. 4. – С. 26-29.
14. Бодрова Д.В. Інституціональні аспекти розвитку цифрової економіки в Україні / Д.В. Бодрова // Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія : Економіка

і управління. – 2019. – Т. 30(69), № 5(2). – С. 163-168.

15. Speedtest Global Index. Speedtest. 2018. URL: <http://www.speedtest.net/global-index>.

16. Кулинич М.Б. Тенденції становлення цифрової економіки в глобальному економічному просторі / М.Б. Кулинич // *Modern economics*. – 2019. – № 16. – С. 57-63.

17. Жекало Г.І. Цифрова економіка України: проблеми та перспективи розвитку / Г.І. Жекало // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2019. – Вип. 26(1). – С. 56-60.

18. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки. веб-сайт. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-p>.

19. Цифрова адженда України – 2020 («Цифровий порядок денний» – 2020). Концептуальні засади (версія 1.0). Першочергові сфери, ініціативи, проекти «цифровізації» України до 2020 року. URL: <https://ucci.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>

20. Чмерук Г.Г. Аналіз стану цифрової економіки України / Г.Г. Чмерук // Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. – 2018. – Т. 23, Вип. 6. – С. 54-57.

21. Global Connectivity Index. Профіль України. URL: <https://www.huawei.com/minisite/gci/en/country-profile-ua.html>.

22. Кількість абонентів зв'язку на 1 січня 2019 року. Держстат України: веб сайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/zv/az/az_u/az0119_u.htm

23. Саух І.В., Шиманська В.В., Момот Т.В. Цифрова економіка України: сучасний стан, тенденції, проблеми розвитку / І.В. Саух, В.В. Шиманська, Т.В. Момот // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2019. – № 2. – С. 234-240.

24. IMD World Competitiveness digital ranking 2018 results URL: <https://www.imd.org/wcc/world-competitiveness-center-rankings/world-digital-competitiveness-rankings-2018/>

НЕДОЛІКИ СУЧАСНОЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Євенко Т.І.

кандидат економічних наук,

старший викладач кафедри фінансів,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

DISADVANTAGES OF THE CURRENT FINANCIAL SYSTEM OF UKRAINE AND WAYS TO SOLVE THEM

Yevenko T.

candidate of economic sciences,

senior teacher of department of finances,

National university of Life and Environmental sciences of Ukraine

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто сучасний стан фінансової системи України.

Проведено аналіз проблем її функціонування та можливі шляхи їх подолання. Запропоновано і обґрунтовано перспективи фінансової стабілізації.

ABSTRACT

The article is considered of the current state of the financial system of Ukraine. The problems of its functioning and possible ways of overcoming them are analyzed. Prospects for financial stabilization are proposed and substantiated.

Ключові слова: фінансова система, фінансові ресурси, капіталізація активів, глобалізація, комерційний банк.

Keywords: financial system, financial resources, capitalization of assets, globalization, commercial bank.

Постановка проблеми. У сучасних умовах фінансова система України формується за європейським взірцем. У зв'язку з цим об'єктивно необхідним є дослідження основних проблем і перспектив її розвитку з урахуванням європейського вектору. Саме стабільність у фінансовому секторі держави виступає важливою передумовою її економічного розвитку та зростання суспільного добробуту.

Створення досконалої фінансової системи держави – одна з основних умов функціонування еко-

номіки. Побудова раціональної та ефективної фінансової системи є досить складним завданням, реалізація якого потребує тривалого часу.

Питання функціонування української фінансової системи перебувають у центрі уваги багатьох вітчизняних науковців і економістів-практиків. Про це свідчить аналіз фахових праць останніх десятиліть. Зазначені аспекти розглядали такі вчені, як: Завгородній А., Моторна Я., Плєскач В., Скоропад І.